

Prosjekterfaringer.
Forslag til modell for
godkjenningsprosess.
Parkplanlegging, indikator- og
rapporteringsystem.

Bolystprosjekt 2012.
Lokale og regionale parker. Utvikling av
parkplanlegging for bolyst og verdiskaping i Norge.

Trude Knutzen Knagenhjelm

Innhold

Innhold	1
1 Innledning	2
2 Prosjekterfaringer	2
2.1 Faser og tilhørende aktiviteter	2
2.2 Deltakernes behov og utbytte av Bolystprosjektet	3
3 Godkjenningssprosess	4
4 Mobiliseringsfase og forstudier	5
5 Parkplanlegging	5
6 Modell for indikatorsystem	6
7 Modell for rapporteringssystem	6
8 Oppsummering	7

1 Innledning

Lokale- og regionale parker er en forholdsvis ny form for samarbeid mellom lokalsamfunn, myndigheter og næringsliv, egnet for å ivareta og videreutvikle natur- og kulturverdier i et definert landskaps- og identitetsområde. I 2012 har KRD utlyst et verdiskapingsprogram for park, som støtter den voksende interessen for park i Norge. Med den økende interessen følger det også behov for veiledning, systemer for parkplanlegging, måling av måloppnåelse og rapportering som kan danne grunnlag for en godkjenningsordning for merking av parker, som ønsker å ta del i merkevaren Norske Parker.

I løpet av året 2012 har organisasjonen Norske Parker gjennomført Bolyst-prosjektet *Lokale og regionale parker – utvikling av parkplanlegging for bolyst og verdiskaping i Norge*, med tilsaksnummer 11203044.

Deltakende prosjekter har vært:

Haldenkanalen regionalpark (fra prosjekt til etablert park)

Finnskogen Natur- og kulturpark (fra prosjekt til etablert park)

Vefsna-regionen (prosjekt)

Numedal (prosjekt)

Varanger (prosjekt)

Rendalen (prosjekt)

Følgende notat bygger på dokumentet *Norske Parker. Lokalparker og regionalparker i Norge. Verdigrunnlag – mål – kriteriesystem – godkjenning*, datert 29.11.2011.

2 Prosjekterfaringer

2.1 Faser og tilhørende aktiviteter

Prosjektet har bestått av følgende faser og tilhørende aktiviteter:

Fase 1. Prosjektforberedelser og systematisering av erfaringer i grunnlagsnotat

- Utarbeiding av overordnet plan for prosess og medvirkning
- Kontakt og invitasjon av deltakere
- Systematisering og sammenstilling av erfaringer fra etablerte parker/parksystemer i Norge og Europa
- Analyse av etablerte parkprosjekter i Norge
- Utarbeiding av grunnlagsnotat
- Arrangering av parkplanleggingsverksted med alle relevante deltakere

Fase 2. Medvirkning og rådgivning. Rådgivning i parkplanarbeid i deltakende parker.

- Parkplanarbeid i deltakende parkprosjekter
- Start av parkplanlegging i deltakende prosjekter
- Arrangering av et parkplanleggingsverksted med alle relevante deltakere
- Parkmøte med felles arbeidsmøter for prosjektets partnere

Fase 3. Fullføre en parkplan i deltakende parkprosjekt og en parkavtale (charter).

- Fullføring av parkplan og underskrevet parkavtale i deltakende parkprosjekt. Parkprosjektene sender søknad om godkjenning og opptak til parkenes felles organisasjon.
- Parkmøte. Felles samling med alle prosjektmålgrupper. Erfaringsutveksling fra arbeidet i denne fasen.

Fase 4. Notat med forslag til felles parkplanlegging og godkjenningsordning (dette dokumentet)

- Utarbeiding av notat med praktiske erfaringer fra prosjektet og forslag til felles modell for parkplanlegging, indikatorer- og rapporteringssystem, samt godkjenningsprosess for merking

2.2 Deltakernes behov og utbytte av Bolystprosjektet

Erfaringen med de ulike deltakernes behov og utbytte av deltakelse i Bolystprosjektet har vært at prosjektene som var godt i gang før prosjektstart, Haldenkanalen og Finnskogen, uttrykte mindre behov for rådgivning enn prosjektene som var i en startfase m.h.t. parktankegang. Dette gjaldt i særskilt grad Vefsna. Prosjektene Rendalen, Numedal og Varanger befant seg i løpet av prosjektet i en mellomfase der det har blitt jobbet lenge med parktanken, uten at prosjektene er blitt etablert. Rådgivningen i denne fasen dreier seg i stor grad om forankringsprosessen rundt beslutningstakere.

En utfordring gjennom hele prosjektet har vært å tilpasse rådgivningen til de ulike deltakernes behov. Med felles verksteder som arbeidsform viste dette seg å være ekstra utfordrende, særlig i første verksted enkelte hadde behov for en grundig innføring i parkkonseptet, mens andre kjente godt til park som samarbeidsmodell. Første verksted ble arrangert på et konferansested på Gardermoen for å gjøre tilkomsten enkel for alle. Formen på verkstedet ble i stor grad teoretisk, mye grunnet lokaliteten.

Verksted to ble arrangert i Aurland, i samarbeid med partnere og administrasjon i Nærøyfjorden Verdsarvpark. For deltakerne var det av stor verdi å møte menneskene og entreprenørene bak et konkret parkprosjekt, og å få del i disses praktiske og daglige erfaringer med parkarbeid.

Samtlige deltakere i Bolyst-prosjektet søkte midler fra verdiskapingsprogrammet og fikk støtte. Dette kan tolkes som en indikasjon på at rådgivningen har vært målrettet og nyttig for deltakerne.

3 Godkjenningssprosess

Organisasjonen Norske parker har lenge sett behovet for en modell for godkjenningssprosess for lokale og regionale parker. En slik godkjenningssprosess er nødvendig både som grunnlag for vurdering av søknader til verdiskapingsprogrammet for park (KRD), og for å godkjenne parkprosjekter til opptak som parkkandidat, samt godkjent lokal eller regional park i organisasjonen Norske Parker. Et forslag til modell for godkjenningssprosess som bygger på Norske Parkers kriteriesett, er fremstilt i et eget skjema.

Av flytskjemaet framgår det at utfallet av prosessen kan være 1) merking som godkjent lokal eller regional park, 2) godkjenning som parkkandidat eller 3) ingen merking.

Godkjent lokal eller regional park

Statusen som godkjent park skal kvalifisere til bruk av Norske Parkers felles merkevare. Statusen oppnås ved utarbeiding av en godkjent parkplan tuftet på kriteriene til Norske Parker.

Parkkandidater

Statusen som parkkandidat kvalifiserer til rådgivning og assistanse fra organisasjonen og deltakelse i nettverkssamlinger/parkmøter. Statusen oppnås ved gjennomføring av en mobiliseringsfase og forstudie som følger kriteriene til Norske Parker, samt retningslinjer for forstudier, utviklet av Norske Parker.

Utestengelse

Parkkandidater eller godkjente lokale eller regionale parker kan utestenges fra Norske Parker og miste retten til veiledning, finansiering og bruk av felles merkevare dersom de agerer i strid med verdigrunnlaget og kriteriene for Norske Parker.

4 Mobiliseringsfase og forstudier

I møte med prosjekter i startfasen av parkprosess gjennom Bolyst-prosjektet, har prosjektledelsen opplevd en stor etterspørsel etter veiledning i forhold til organisering av forprosjektarbeidet. Som svar på behovet er det utarbeidet konkrete retningslinjer for forstudier som prosjektene kan få tilgang til ved kontakt med Norske Parker.

Retningslinjene bygger på erfaringer og dokumentert kunnskap fra etableringen av de eksisterende lokale- og regionale parkene i Norge og Europa. Siktemålet er at retningslinjene skal danne et godt kunnskapsgrunnlag for prosessen rundt forstudier/mulighetsstudier.

En forstudie skal sikre at parkprosjekter er tuftet på lokal mobilisering, bevisstgjøring og medvirkning. Tradisjonelt har *informasjon* vært betraktet som medvirkning, men informasjon forutsetter ikke aktivitet eller handling fra mottakeren. I dette dokumentet forutsettes derfor at begrepet medvirkning er en toveiskommunikasjon mellom parter, og at medbestemmelsen er reell.

5 Parkplanlegging

Etter godkjenning av prosjektet som parkkandidat går prosjektet over i en fase der det arbeides frem en parkavtale, parkplan og handlingsplan, samt søknad om opptak i Norske Parker.

Parkavtale

Som egen del eller som del av parkplanen må det utformes en parkavtale som forplikter deltakerne og stifterne av parkorganisasjonen i 10 år. Parkavtalen skal baseres på verdigrunnlaget og kriteriene for lokale og regionale parker, og relateres til prinsipper for bærekraftig verdiskaping.

Parkplan

I henhold til Norske Parkers kriteriesett skal parkorganisasjonen utarbeide en parkplan med 10 års gyldighet. Parkplanen skal fungere som et strategidokument og definerer parkens bakgrunn/grunnlag, visjoner, mål, tiltak/satsingsområder, finansiering og indikatorer for måloppnåelse. Etter gjennomført forstudium bør kunnskapen som trengs for å utarbeide parkplanen ligge tilgjengelig som følge av prosessene som har pågått. Når mål og tiltak er tuftet på en medvirkningsprosess vil det også være større sjanse for måloppnåelse ettersom målene skal være forankret i parkorganisasjonen.

Handlingsplan

Tiltaksdelen av parkplanen utformes som ett-årige handlingsplaner som konkretiserer strategiene. Handlingsplanen må inneholde tiltak/satsinger, budsjett, ansvar og tidsrammer.

6 Modell for indikatorsystem

Som kvalifisert bruker av merkevaren Norske Parker stilles det krav til jevnlig rapportering om måloppnåelse. For å måle graden av måloppnåelse er det anbefalt å utvikle måleindikatorer. Indikatorene følger av målene til den enkelte park som igjen følger kriteriene til Norske Parker. Noen eksempler følger her:

Mål	Øke bolyst i lokalsamfunnet
Tiltak	Stedsutvikling
Måleindikator	Befolkningsutvikling
Dårlig måloppnåelse	Fraflytting
Middels måloppnåelse	Likt befolkningstall som før satsingen
God måloppnåelse	Økt tilflytting

Mål	Styrke primærnæringer
Tiltak	Utarbeiding av skjøtselsplaner
Måleindikator	Antall bruk i drift
Dårlig måloppnåelse	Nedgang i antall bruk
Middels måloppnåelse	Stabilt antall bruk
God måloppnåelse	Oppgang i antall bruk

Mål	Legge til rette for bærekraftig/miljøvennlig reiseliv
Tiltak	Tilrettelegging av stier og løyper
Måleindikator	Antall merka stier og løyper
Dårlig måloppnåelse	Gjengroing av tilrettelagte stier og løyper
Middels måloppnåelse	Stabilt antall tilrettelagte stier og løyper
God måloppnåelse	Oppgang i antall tilrettelagte stier og løyper

Mål	Styrke næringsetablering/gründervirksomhet
Tiltak	Utvikle nettverk og kompetanse
Måleindikator	Antall nyetableringer
Dårlig måloppnåelse	Nedgang i antall nyetableringer
Middels måloppnåelse	Stabilt antall nyetableringer
God måloppnåelse	Oppgang i antall nyetableringer

7 Modell for rapporteringssystem

Rapporteringssystemet er tuftet på bruk av indikatormålinger og egenrapportering fra parkene til organisasjonen Norske Parker, og skal brukes som kvalifikasjonssystem for bruk av Norske Parkers merkeordning. Parkene må selv fylle ut skjema for måloppnåelse og rapportere til organisasjonen Norske Parker en gang pr. år.

Høy grad av måloppnåelse etter 10 år kvalifiserer for fornyet merking.

8 Oppsummering

I løpet av året 2012 har organisasjonen Norske Parker gjennomført Bolyst-prosjektet *Lokale og regionale parker – utvikling av parkplanlegging for bolyst og verdiskaping i Norge*, med tilsagnsnummer 11203044. Seks prosjekter har deltatt i prosjektet.

Prosjektet har vist at parkprosjekter i start- og mellomfasen har behov for rådgivning m.h.t. forankringsprosessen rundt beslutningstakere og veiledning i forhold til organisering av forprosjektarbeidet. Som svar på behovet er det utarbeidet konkrete retningslinjer for forstudier. En forstudie skal sikre at parkprosjekter er tuftet på lokal mobilisering, bevisstgjøring og medvirkning. For deltakerne var det også av stor verdi å møte menneskene og entreprenørene bak et konkret parkprosjekt, og å få del i disses praktiske og daglige erfaringer med parkarbeid.

Forstudier skal være tuftet på kriteriesystemet, utviklet av Norske Parker. Etter endt forstudie skal parkprosjektet sitte igjen med grunnleggende informasjon, og en grad av lokal mobilisering som danner grunnlag for en søknad om parkkandidatstatus/bruk av merkevaren til organisasjonen Norske Parker.

Det er videre utviklet en modell for parkplanlegging etter forstudiefasen, der parkavtalen, parkplanen og årlige handlingsplaner utgjør viktige deler av resultatet.

Det er også utviklet en modell for indikatorsystem til bruk i evaluering av måloppnåelse og godkjenning for merking. I forbindelse med dette er det også skissert en modell for rapporteringssystem.